

Svæðisskipulag Austurlands 2022-2044

Umhverfismatsskýrsla

Fylgiskjal með svæðisskipulagstillögu til auglýsingar
skv. 24. gr. skipulagslaga
og 15. gr. laga um umhverfismat
framkvæmda og áætlana

Fjarðabyggð, Fljótshreppur, Múlaþing og Vopnafjarðarhreppur

júlí 2022

A1423-077-U04

AUSTURLAND

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit	2
1.1 Um umhverfismatið	3
1.2 Nálgun við umhverfismatið	3
Umhverfisviðmið	3
Matsspurningar	5
Mat á samræmi við umhverfisviðmið	5
1.3 Samræmi við viðmið fyrir umhverfi	6
1.4 Samræmi við viðmið fyrir efnahag	15
1.5 Samræmi við viðmið fyrir samfélag og menningu	21
1.6 Niðurstaða umhverfismats	26

1.1 Um umhverfismatið

Í þessum kafla eru sett fram drög að umhverfismati tillögu að Svæðisskipulagi Austurlands 2022-2044, í samræmi við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Tilgangur umhverfismats er að stuðla að því að tekið sé tillit til sjálfbærrar þróunar við stefnumótun og áætlunargerð.

Drög að umhverfismatsskýrslunni er nú kynnt og send til umsagnar með svæðisskipulagstillögu á vinnslustigi í samræmi við 2. mgr. 23. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Jafnframt fær Skipulagsstofnun drögin til umsagnar í samræmi við 14. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana.

Gefinn er fjögurra vikna frestur til að koma á framfæri umsögnum eða athugasemdum við tillöguna og drög að umhverfismatsskýrslu. Að fresti liðnum verður unnið úr ábendingum og athugasemdum sem berast og svæðisskipulagsnefnd tekur afstöðu til hvort gerðar verði breytingar á tillögunni eða matsskýrslu.

Svæðisskipulagstillagan og umhverfismatsskýrslan verður í kjölfarið afgreidd til Skipulagsstofnunar til athugunar í samræmi við 3. mgr. 23. gr. skipulagslaga. Hafi Skipulagsstofnun ekki gert athugasemdir innan fjögurra vikna verður tillagan auglýst óbreytt skv. 24. gr. skipulagslaga og 15. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Þá gefst aftur 6 vikna athugasemdafrestur.

Athugasemdir kunna að leiða til breytinga á skipulagstillögunni eða innihaldi umhverfismatsskýrslunnar áður en tillagan er endanlega samþykkt og send Skipulagsstofnun til staðfestingar.

1.2 Nálgun við umhverfismatið

Umhverfisviðmið

Umhverfisáhrif tillögunnar eru metin m.t.t. umhverfisþátta sem tilgreindir eru í lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Umhverfisþættirnir samsvara skilgreiningu á umhverfi í lögunum en þar er því lýst sem „Samheiti fyrir samfélag, heilbrigði manna, dýr, plöntur, líffræðilega fjölbreytni, jarðveg, jarðmyndanir, vatn, loft, veðurfar, eignir, menningararfleifð, þ.m.t. byggingarsögulegar og fornleifafræðilegar minjar, og landslag og samspil þessara þátta.“

Fyrir hvern umhverfisþátt eru tilgreind umhverfisviðmið. Með hugtakinu umhverfisviðmið er átt við þau markmið sem stefnumið áætlunar eru borin saman við, til að geta tekið afstöðu til þess hvort viðkomandi stefnumið sé talið hafa jákvæð, óveruleg, neikvæð eða óviss á umhverfisþáttinn.

Til að meta hvort svæðisskipulagstillagan stuðlar að sjálfbærri þróun voru Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna notuð sem umhverfisviðmið. Höfð var hliðsjón af nálgun í umhverfismati tillögu að viðauka við Landsskipulagsstefnu 2015-2026.¹ Þá voru markmið Landsskipulagsstefnu 2015-2026 og tillögu að viðauka við hana einnig höfð til hliðsjónar við matið, þar sem skipulagsáætlunum sveitarfélaga er ætlað að framfylgja henni. Líkt og í umhverfismati tillögu að landsskipulagsstefnu voru einn notuð viðmið sem byggja á einnig notað Landslagssamningi Evrópu (ELS) og er það einnig tekið með í umhverfismati svæðisskipulagstillögunar.

¹ Tillaga að viðauka við Landsskipulagsstefnu 2015-2026 (febrúar 2021).

Heimsmarkmiðin, sem hvert hafa sitt númer og lit, eru flokkuð undir þrjú svið sjálfbærrar þróunar; **umhverfi**, **efnahag** og **samfélag og menningu**. Einungis eru tilgreind þau Heimsmarkmið sem eru talin eiga við svæðisskipulagsstillögunu:

Númer og heiti Heimsmarkmiða	Heimsmarkmið
UMHVERFI	
6 Vatn og hreinlætisaðstaða	Tryggja sjálfbæra nýtingu og aðgengi allra að hreinu vatni.
7 Sjálfbær orka	Tryggja aðgengi allra að áreiðanlegri og sjálfbærri orku á viðráðanlegu verði.
11 Sjálfbærar borgir og samfélög	Borgir og bæir umfaðmi alla þjóðfélagshópa, séu örugg og sjálfbær og með viðnámsþol gagnvart breytingum.
13 Loftslagsmál	Grípa til aðgerða til að berjast gegn loftslagsbreytingum og áhrifum þeirra.
14 Líf í vatni	Varðveita umhverfi hafsins og auðlindir þess og nýta á sjálfbæran hátt.
15 Líf á landi	Vernda, endurheimta og styðja sjálfbæra nýtingu vistkerfa á landi.
ELS Landslag	Vernda, nýta, greina og skipuleggja landslag.
EFNAHAGUR	
2 Ekkert hungur	Útrýma hungri, tryggja fæðuöryggi og bættu næringu og stuðla að sjálfbærum landbúnaði.
8 Atvinna og hagvöxtur	Stuðla að sjálfbærum hagvexti og góðum atvinnutækifærum fyrir alla.
12 Neysla og framleiðsla	Tryggja sjálfbæra neyslu og framleiðsluáðferðir.
SAMFÉLAG OG MENNING	
3 Heilsa og vellíðan	Stuðla að heilbrigðu líferni og vellíðan fyrir alla frá vöggu til grafar.
4 Menntun fyrir alla	Tryggja jafnan aðgang allra að góðri menntun og stuðla að tækifærum allra til náms alla ævi.
9 Nýsköpun og uppbygging	Byggja viðnámsþolna innviði og styðja nýsköpun.
17 Samvinna um markmiðin	Styðja leiðir til samstarfs um sjálfbæra þróun.

Matsspurningar

Í töflunum á næstu blaðsíðum eru tilgreind þau *undirmarkmið* hvers Heimsmarkmiðs sem talin eru eiga við svæðisskipulagstillöguna. Einnig er gátlisti yfir *umhverfisþætti* sem Heimsmarkmiðið snertir.

Síðan eru skilgreindar *matsspurningar* út frá:

- Heimsmarkmiðunum (HM).
- Markmiðum Landsskipulagsstefnu 2015-2026 (LSK).
- Markmiðum í tillögu að viðauka við Landsskipulagsstefnuna (VLSK).
- Markmiðum í Landslagssamningi Evrópu (ELS).

Viðmiðin eru merkt með framangreindum skammstöfunum í köflum sem á eftir koma.

Mat á samræmi við umhverfisviðmið

Í köflum 8.3, 8.4 og 8.5 eru dregin fram þau markmið svæðisskipulagstillögunnar sem talin eru varða viðkomandi Heimsmarkmið og vera í samræmi við umhverfisviðmið þess.

Vísað í númer viðeigandi markmiða svæðisskipulagsstillögunnar, en þau eru samsett úr einum bókstaf og einum tölustaf.

Eftirfarandi tákn eru notuð til að lýsa hvort svæðisskipulagstillagan, í heild sinni, telst í samræmi eða ósamræmi við viðkomandi Heimsmarkmið:

- ++ Tillagan er metin í *samræmi* við viðmið fyrir viðkomandi Heimsmarkmið og ekki voru greind frávík.
- + Tillagan er metin í *samræmi* við viðmið fyrir viðkomandi Heimsmarkmið en með frávikum.
- Tillagan er metin í *ósamræmi* við viðmið fyrir viðkomandi Heimsmarkmið, með frávikum.
- Tillagan er metin í *ósamræmi* við viðmið fyrir viðkomandi Heimsmarkmið, án frávika.
- ? Erfitt er að segja til um samræmi þar sem það er háð útfærslu á síðari áætlunar-/ skipulagsstigum eða annarri óvissu.

Í skýringum við matið er vísað í viðeigandi viðmið með skammstöfununum HM, LSK, VLSK og ELS.

1.3 Samræmi við viðmið fyrir umhverfi

Í þessum kafla er metið hvort svæðisskipulagstillagan er í samræmi við viðmið á sviði umhverfis.

Viðmið fyrir sjálfbært UMHVERFI	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi
Heimsmarkmið 6: Vatn og hreinlætisaðstaða	
<p><i>Markmið:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tryggja sjálfbæra nýtingu og aðgengi allra að hreinu vatni. <p><i>Umhverfisþættir:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vatnsgæði • Vatnsflæði/ vatnsbúskapur <p><i>Matsspurningar:</i></p> <p>Styður tillagan við:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aukin vatnsgæði með því að draga úr mengun? (HM 6.3) • Viðhald og endurheimt vatnstengdra vistkerfa, þ.m.t. fjalllendi, skógar, votlendi, ár, grunnvatn og stöðuvötn? (HM 6.6) 	<p>Stefna um orku, fjarskipti og fráveitu</p> <ul style="list-style-type: none"> • B.4 Fráveitur standist kröfur laga og reglugerða. <p>Stefna um loftslagsmál</p> <ul style="list-style-type: none"> • D.3 Grænir innviðir styrkist í þéttbýli. <p>Stefna um vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni</p> <ul style="list-style-type: none"> • E.1 Vistkerfi haldist heilbrigð og fjölbreytni vistgerða viðhaldist eða aukist. <p>Stefna um framleiðslu matvæla og verðmætasköpun</p> <ul style="list-style-type: none"> • Í.1 Ræktun og öflun hráefna til matvælaframleiðslu einkennist af virðingu fyrir auðlindum, sjálfbærri og ábyrgri nýtingu þeirra. <p>Stefna um uppbyggingu skógarauðlindar</p> <ul style="list-style-type: none"> • K.1 Útbreiðsla vel staðsettra sjálfbærra skóga með margvíslega gagnsemi, aukist og náttúruskógar viðhaldist og stækki. • K.4 Skógrækt nýtist til að draga úr hugsanlegu tjóni vegna náttúruvár. • K.5 Varnir gegn gróðureldum styrkist.
<p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Markmið sem snúa að vistkerfum, líffræðilegri fjölbreytni, matvælum og skógum styðja við varðveislu vatnsgæða (HM 6.3) og viðhald vatnstengdra vistkerfa (HM6.6). • Í stefnu um loftslagsmál er hvatt til aukinnar bindingar kolefnis m.a. með endurheimt og verndun votlendis sem styður við viðmið um endurheimt vatnstengdra vistkerfa (HM 6.6). 	

Viðmið fyrir sjálfbært UMHVERFI	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi
Heimsmarkmið 7: Sjálfbær orka	
<p><i>Markmið:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tryggja aðgengi allra að áreiðanlegri og sjálfbærri orku á viðráðanlegu verði. <p><i>Umhverfisþættir:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Jarðhiti • Vatnsorka • Vindorka • Orkuvinnslusvæði <p><i>Matsspurningar:</i></p> <p>Styður tillagan við:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aukin hlut endurnýjanlegrar orku? (HM7.2) • Orkumannvirki og örugga afhendingu raforku í sátt við náttúru og umhverfi? (LSK 2.5) 	<p>Stefna um raforku og fjarskipti</p> <ul style="list-style-type: none"> • B.1 Orkulindir nýtist til eflingar byggðar í landshlutanum. • B.2 Flutnings- og dreifikerfi raforku séu örugg og gæði orkuafhendingar góð. <p>Stefna um loftslagsmál</p> <ul style="list-style-type: none"> • D.1 Kolefnishlutleysi náist sem fyrst á sem flestum sviðum umhverfis, atvinnulífs og samfélags.
<p><i>Mat á samræmi: +?</i></p> <p><i>Skýringar:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Markmið sem snúa að raforku og loftslagsmálum eru til þess fallin að auka hlut endurnýjanlegrar orku (HM 7.2). Einnig miðar markmið C.1 að orkuskiptum. • Markmið B.2 miðar að fullnægjandi tengingu Austurlandskerfisins við meginflutningskerfi Íslands en <u>ekki</u> er tekin afstaða til legu flutningsmannvirkja og því <u>óvíst</u> um áhrif á náttúru og umhverfi (LSK 2.5). 	

Viðmið fyrir sjálfbært UMHVERFI

Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi

Heimsmarkmið 11: Sjálfbærar borgir og samfélög

Markmið:

- Borgir og bæir umfaðmi alla þjóðfélagshópa, séu örugg og sjálfbær og með viðnámsþol gagnvart breytingum.

Umhverfisþættir:

- Samgöngur
- Íbúðarhúsnæði og atvinnuhúsnæði
- Önnur mikilvæg mannvirki
- Byggðarmynstur

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Fullnægjandi og öruggt húsnæði á viðráðanlegu verði fyrir alla? (HM 11.1)
- Örugga, sjálfbæra og aðgengilega ferðamáta, þ.m.t bætt umferðaröryggi og almenningsamgöngur? (HM 11.2)
- Verndun náttúru- og menningararfleifðar heimsins? (HM 11.4)
- Að beina vexti í dreifbýli að þeim kjörnum sem fyrir eru? (LSK 2.1)
- Greiðar samgöngur innan skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða meginkjarna? (LSK 2.6)
- Skilgreinigu meginkjarna í landshlutanum og vinnusóknar- og þjónustusvæði þeirra. Einnig uppbyggingu samgangna þannig að hún sé til þess fallin að styrkja kjarnana sem sjálfbæra burðarása viðkomandi nærsamfélags? (LSK 3.1)

Stefnutillögur sem varða viðmið:

Stefna um byggðarmynstur

- A.1 Þéttbýlisstaðir styrkist sem öflugar einingar í sterku fjölkjarna samfélagi þéttbýlis og dreifbýlis.
- A.2 Samfélag í dreifbýli styrkist með möguleikum til búsetu þar án tengsla við búskap.
- A.3 Byggðarmynstur í þéttbýli styðji við virka og um leið vistvæna ferðamáta.
- A.4 Byggðarmynstur í þéttbýli styðji við fjölbreytta húsakosti.
- A.5 Þróun byggðar taki mið af náttúruvá og miði að öruggu og hreinu umhverfi.

Stefna um samgöngur

- Á.1 Vegakerfi Austurlands styrkist og byggj á fjórum megineiningum.
- Á.2 Stofnvegir úr landshlutanum til norðurs og suðurs séu greiðfærir og öruggir allan ársins hring.
- Á.3 Nauðsynlegar samgöngubætur í landshlutanum raungerist.
- Á.4 Almenningsamgöngur innan landshlutans styrkist.
- Á.5 Áætlanarflug til og frá landshlutanum sé öruggt og reglulegt allan ársins hring og aðstaða til sjúkraflugs sem best.

Stefna um loftslagsmál

- D.1 Kolefnishlutleysi náist sem fyrst á sem flestum sviðum umhverfis, atvinnulífs og samfélags.
- D.3 Grænir innviðir styrkist í þéttbýli.

Stefna um minjar og sögu

- G.1 Verðmætar menningarminjar varðveitist.
- G.2 Saga og menningararfur nýtist í auknum mæli.

Mat á samræmi: +

Skýringar:

- Stefna um fjölbreytta húsakosti styður við húsnæði fyrir alla (HM 11.1). Stefna um byggðarmynstur, samgöngur og loftslagsmál styður við örugga, sjálfbæra og aðgengilega ferðamáta (HM 11.2) og greiðar samgöngur (LSK 2.6). Stefna um minjar og sögu styður við verndun arfleifðar heimsins (HM 11.4.).
- Stefna um fjölkjarnasamfélag og mögulega nýja íbúðar- og þjónustukjarna í dreifbýli er í nokkru í ósamræmi við viðmið LSK 2.1 um að beina vexti að þeim

Viðmið fyrir sjálfbært UMHVERFI*Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi*

kjörnum sem fyrir eru og viðmið LSK 3.1 um skilgreiningu meginkjarna í hverjum landshluta. Sjá nánar í samantekt í kafla 8.6.

Heimsmarkmið 13: Loftslagsmál*Markmið:*

- Grípa til aðgerða til að berjast gegn loftslagsbreytingum og áhrifum þeirra.

Umhverfisþættir:

- Loftslag
- Veðurfar

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Aðgerðir vegna loftslagsbreytinga? (HM 13.2)
- Bætt loftgæði í þéttbýli? (LSK 11.6)
- Að dregið sé úr loftslagsáhrifum samgangna, með áherslu á virka ferðamáta og almenningssamgöngur? (VLSK 5.1)
- Að minnka kolefnisspor samfélagsins og efla hringrásarhagkerfið með áherslu á loftslagsvæna mannvirkjagerð, sjálfbæra auðlindanýtingu og bættu meðhöndlun úrgangs með tilliti til loftslagsáhrifa? (VLSK 5.2)
- Sjálfbæra nýtingu lands, vernd líffræðilegrar fjölbreytni og varðveislu og bindingu kolefnis í jarðvegi og gróðri? (VLSK 5.3).
- Að efla viðnámsþrótt byggðar og samfélags gagnvart afleiðingum loftslagsbreytinga? (VLSK 5.4)

Stefna um byggðamynstur

- A.1 Þéttbýlisstaðir styrkist sem öflugar einingar í sterku fjölkjarna samfélagi þéttbýlis og dreifbýlis.
- A.3 Byggðarmynstur í þéttbýli styðji við virka og um leið vistvæna ferðamáta.
- A.5 Þróun byggðar taki mið af náttúruvá og miði að öruggu og hreinu umhverfi.

Stefna um samgöngur

- Á.4 Almenningssamgöngur innan landshlutans styrkist.

Stefna um loftslagsmál

- D.1 Kolefnishlutleysi náist sem fyrst á sem flestum sviðum umhverfis, atvinnulífs og samfélags.
- D.2 Þanþol gagnvart loftslagsbreytingum aukist.

Stefna um vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni

- E.2 Gróður styrkist og jarðvegseyðing stöðvist.

Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun og hornsteina atvinnulífs

- H.1 Vöxtur í atvinnulífi Austurlands byggist á sjálfbærri nýtingu fjölbreyttra auðlinda Austurlands og út frá áherslum hringrásarhagkerfis.
- I.1 Hefðbundnir hornsteinar atvinnulífs Austurlands; sjávarútvegur, landbúnaðar og iðnaður, viðhaldist og styrkist.
- I.2 Nýrri hornsteinar styrkist á næstu áratugum til að efla atvinnulíf Austurlands, treysta búsetugæði og aðdráttarafli landshlutans og til að takast á við hnattrænar umhverfisbreytingar.

Stefna um framleiðslu matvæla og verðmætasköpun

- Í.5 Tillagan stuðlar að því að milda og takast á við áhrif loftslagsbreytingar með markmiðum um græna innviði í þéttbýli.

Stefna um uppbyggingu skógarauðlindarinnar

- K.1 Útbreiðsla vel staðsettra sjálfbærra skóga með margvíslega gagnsemi, aukist og náttúruskógar viðhaldist og stækki.
- K.2 Skógrækt stuðli að landgræðslu og góðum ræktunarskilyrðum.
- K.3 Skógar og skógrækt á Austurlandi gegni lykilhlutverki við að stuðla að

Viðmið fyrir sjálfbært UMhverfi	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi
	<p>kolefnishlutleysi landshlutans.</p> <ul style="list-style-type: none"> • K.4 Skógrækt nýtist til að draga úr hugsanlegu tjóni vegna náttúruvár. • K.5 Varnir gegn gróðureldum styrkist.
<p><i>frh.</i> <i>Heimsmarkmið 13: Loftslagsmál</i></p> <p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um byggðamynstur og samgöngur miðar að virkum ferðamátum í þéttbýli (HM 13.2, VLSK 5.1). • Stefna um loftslagsmál, náttúruvá, hornsteina atvinnulífs, matvæli, skóga og vistkerfi styðja við varðveislu og bindingu kolefnis í gróðri og jarðvegi og sjálfbæra nýtingu lands og auðlinda (HM 13.2 og VLSK 5.3). Þau miða einnig að auknu viðnámsþoli gagnvart afleiðingum loftslagsbreytinga (VLSK 5.4). • Stefna um eflingu almenningsgangna og vistvænna ferðamáta miðar að minni loftslagsáhrifum samgangna (VLSK 5.3). • Stefna um að vöxtur í atvinnulífi byggist á sjálfbærri nýtingu fjölbreyttra auðlinda og út frá áherslum hringrásarhagkerfis er í samræmi við viðmið VLSK 5.2. • Stefna um græna innviði og hreint umhverfi styður við viðmið LSK 11.6 um loftgæði. 	

Viðmið fyrir sjálfbært UMHVERFI

Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi

Heimsmarkmið 14: Líf í vatni

Markmið:

- Varðveita umhverfi hafsins og auðlindir þess og nýta á sjálfbæran hátt.

Umhverfisþættir:

- Vistgerðir, búsvæði
- Gróður og dýr
- Líffræðileg fjölbreytni

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Góðri umgengni um vistkerfi sjávar og stranda og sjálfbærri verndun þeirra? (HM 14.2)
- Aðgerðir gegn súrnun sjávar? (HM14.3)
- Fjölbreytta nýtingu á haf- og strandsvæðum (LSK 4.1)?

Stefna um loftslagsmál

- D.1 Kolefnishlutleysi náist sem fyrst á sem flestum sviðum umhverfis, atvinnulífs og samfélags.
- D.2 Þanþol gagnvart loftslagsbreytingum aukist.
- D.3 Grænir innviðir styrkist í þéttbýli.

Stefna um vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni.

- E.1 Vistkerfi haldist heilbrigð og fjölbreytni vistgerða viðhaldist eða aukist.
- E.2 Gróður styrkist og jarðvegseyðing stöðvist.

Stefna um hornsteina atvinnulífs

- I.1 Hefðbundnir hornsteinar atvinnulífs Austurlands; sjávarútvegur, landbúnaðar og iðnaður, viðhaldist og styrkist.
- I.2 Nýrri hornsteinar styrkist á næstu áratugum til að efla atvinnulíf Austurlands, treysta búsetugæði og aðdráttarafli landshlutans og til að takast á við hnattrænar umhverfisbreytingar.

Stefna um framleiðslu matvæla og verðmætasköpun

- Í.1 Ræktun og öflun hráefna til matvælaframleiðslu einkennist af virðingu fyrir auðlindum, sjálfbærri og ábyrgri nýtingu þeirra.
- Í.2 Fiskeldi og öflun hefðbundinna og nýrra hráefna úr sjó styrki matvælaframleiðslu Austurlands og hliðargreinar hennar.

*Mat á samræmi: +**Skýringar við mat:*

- Stefna um hornsteina atvinnulífs og framleiðslu matvæla styður við viðmið um góða umgengni um vistkerfi sjávar og stranda, sjálfbærri verndun þeirra (HM 14.2) og fjölbreytta nýtingu á haf- og strandsvæðum (LSK 4.1).
- Stefna um loftslagsmál er til þess fallin að styðja við aðgerðir gegn súrnun sjávar (HM 14.3) en ekki er beint fjallað um það vandamál.

Viðmið fyrir sjálfbært UMHVERFI

Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi

Heimsmarkmið 15: Líf á landi

Markmið:

- Vernda, endurheimta og styðja sjálfbæra nýtingu vistkerfa á landi.

Umhverfisþættir:

- Vistgerðir, búsvæði
- Gróður og dýr
- Líffræðileg fjölbreytni
- Jarðvegur

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Varðveislu, endurheimt og sjálfbæra nýtingu vistkerfa á landi og í ferskvatni og þjónustu þeirra, sérstaklega skóga, votlendis, fjalllendis og þurrlendis í samræmi við alþjóðlegar skuldbindingar? (HM 15.1)
- Sjálfbæra stjórnun skóga af öllu tagi, stövnun eyðingar skóga, endurheimt skóg og aukna skógrækt? (HM 15.2)
- Aðgerðir gegn eyðimerkurmyndun, endurheimt hnignandi lands og jarðvegs og sjálfbæra gróðurframvindu? (HM 15.3)
- Aðgerðir til að vernda og draga úr hnignun búsvæða og líffræðilegrar fjölbreytni og koma í veg fyrir útrýmingu tegunda í hættu? (HM 15.5)
- Aðgerðir gegn landnámi og áhrifum ágengra framandi tegunda á vistkerfi á landi og í vatni? (HM 15.8)

Stefna um loftslagsmál

- D.1 Kolefnishlutleysi náist sem fyrst á sem flestum sviðum umhverfis, atvinnulífs og samfélags.
- D.2 Þanþol gagnvart loftslagsbreytingum aukist.
- D3 Grænir innviðir styrkist í þéttbýli.

Stefna um vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni.

- E.1 Vistkerfi haldist heilbrigð og fjölbreytni vistgerða viðhaldist eða aukist.
- E.2 Gróður styrkist og jarðvegseyðing stöðvist.

Stefna um uppbyggingu skógarauðlindar

- K.1 Útbreiðsla vel staðsettra skóga með marvíslega gagnsemi aukist og náttúruskógar viðhaldist og stækki.
- K.2 Skógrækt stuðli að landgræðslu og góðum ræktunarskilyrðum.
- K.3 Skógar og skógrækt á Austurlandi gegni lykilhlutverki við að stuðla að kolefnishlutleysi landshlutans.
- K.4 Skógrækt nýtist til að draga úr hugsanlegu tjóni vegna náttúruvár.

Stefna um framleiðslu matvæla og auðlindasköpun

- Í.1 Ræktun og öflun hráefna til matvælaframleiðslu einkennist af virðingu fyrir auðlindum, sjálfbærri og ábyrgri nýtingu þeirra.
- Í.2 Fiskeldi og öflun hefðbundinna og nýrra hráefna úr sjó styrki matvælaframleiðslu Austurlands og hliðargreinar hennar.

*Mat á samræmi: +**Skýringar við mat:*

- Stefna um loftslagsmál, vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni styður við viðmið HM 15.1, 15.2 og 15.3.
- Stefna um skóga styður við viðmið HM 15.2 og 15.3 og 15.5.
- Ekk eru sett fram beinar aðgerðir gegn landnámi og áhrifum ágengra framandi tegunda á vistkerfi á landi og í vatni (HM 15.8).

Viðmið fyrir sjálfbært UMHVERFI

Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi

Evrópski landslagssáttmálinn

Markmið:

- Vernda, nýta, greina og skipuleggja landslag.

Umhverfisþættir:

- Náttúrulegt landslag
- Aðrar náttúruminjar
- Menningarlandslag
- Fornleifar
- Aðrar menningarminjar

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Almenna meðvitund og þekkingu á landslagi? (ELS)
- Greiningu á sérkennum og verðmæti landslags og mótun stefnu um landslag? (ELS)
- Viðhald sérkenna og náttúrugæða miðhálandisins með áherslu á verndun víðerna hálandisins, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða og gróðurlenda og verðmætra menningarminja? (LSK 1.1)
- Varðveislu náttúru- og menningargæða sem hafa staðbundið, eða víðtækara, gildi út frá sögu, náttúruferi eða menningu? (LSK 2.2)
- Varðveislu og eflingu landslagsgerða og staðaranda? (VLSK 6.1)
- Að skipulag byggðar skapi góða umgjörð um mannlíf á hverjum stað með vandaðri og viðeigandi hönnun byggðar og almenningsrýma? (VLSK 6.2)

Stefna um vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni

- E.1 Vistkerfi haldist heilbrigð og fjölbreytni vistgerða viðhaldist eða aukist.

Stefna um landslagsgerðir og verndarsvæði

- É.1 Þekking á landslagssérkennum, landslagsheildum og landslagsgæðum Austurlands aukist, sem og skilningur á þýðingu þeirra fyrir lífríki, lýðheilsu, búsetugæði og atvinnulíf.
- É.2 Verðmætt landslag varðveitist og landslagsgæði aukist.
- É.4 Hálandissvæði Austurlands nýtist í auknum mæli sem auðlind í ferðaþjónustu.
- É.5 Hálandissvæði Austurlands haldi sérkennum sínum.
- É.6 Svæði sem teljast verðmæt á svæðis-, lands- eða heimsvísu vegna náttúruferis og/eða landslags varðveitist sem best.

Stefna um staðarmótun

- F.1 Falleg landslags- og mannvirkjahönnun einkenni áfangastaði ferðamanna.
- F.2 Miðbær og önnur almenningsrými þéttbýlisstaðanna fegrist.
- F.3 Mannvirki falli vel að landslagi.

Stefna um minjar og sögu

- G.1 Verðmætar menningarminjar varðveitist.
- G.2 Saga og menningararfur nýtist í auknum mæli.

Stefna um uppbyggingu skógarauðlindar

- K.1 Útbreiðsla vel staðsettra sjálfbærra skóga með margvíslega gagnsemi, aukist og náttúruskógar viðhaldist og stækki.

Stefna um auðlindir og innviði ferðaþjónustunnar

- O.1 Auðlindir ferðaþjónustunnar sem felast í náttúru, landslagi, minjum og menningu svæðisins nýtist til verðmætasköpunar.
- O.2 Sérkenni landslags nýtist til að draga fram og byggja upp fjölbreytta möguleika til að upplifa ólíkar hliðar Austurlands.

Stefna um miðbæjarlíf

- Þ.2 Unnið verði að því að styrkja staðaranda og sérhæfingu hvers miðbæjar/aðalgötu.

Viðmið fyrir sjálfbært UMhverfi	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir umhverfi
<i>frh.</i> Markmið Evrópska landslagssáttmálans	
<p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar við mat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um aukna þekkingu á landslagssérkennum og landslagsgæðum Austurlands er í samræmi við markmiða Evrópska landslagssamningsins. • Stefna um að unnin verði landslagsgreining fyrir Austurland með hliðsjón af flokkunarverkefni og leiðbeiningum Skipulagsstofnunar (leið að markmið E.1) • Stefna um að hálendi Austurlands haldi sérkennum sínum styður við viðmið LSK 1.1. um viðhald sérkenna og náttúrugæða miðhálandisins með áherslu á verndun víðerna hálandisins, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða og gróðurlenda og verðmætra menningarminja? (LSK 1.1) • Stefna um vistkerfi, landslagsgerðir, verndarsvæði, staðarmótun, miðbæjarlíf og minjar og sögu styður við viðmið LSK 2.2 um varðveislu náttúru- og menningargæða sem hafa staðbundið, eða víðtækara, gildi út frá sögu, náttúrufari eða menning og einnig við viðmið VLSK 6.1 um varðveislu og eflingu landslagsgerða og staðaranda. • Stefna um staðarmótun og miðbæjarlíf styður við viðmið VLSK 6.2 um að skipulag byggðar skapi góða umgjörð um mannlíf á hverjum stað með vandaðri og viðeigandi hönnun byggðar og almenningsrýma. 	

1.4 Samræmi við viðmið fyrir efnahag

Í þessum kafla er metið hvort svæðisskipulagstillagan er í samræmi við viðmið á sviði efnahags.

Viðmið fyrir EFNAHAG	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir efnahag
Heimsmarkmið 2: Ekkert hungur	
<p><i>Markmið:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Útrýma hungri, tryggja fæðuöryggi og bættu næringu og stuðla að sjálfbærum landbúnaði. <p><i>Umhverfisþættir:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Heilsufar íbúa • Öryggi, náttúruvá <p><i>Matsspurningar:</i></p> <p>Styður tillagan við:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sjálfbærni í matvælaframleiðslu og aukna framleiðni og framleiðslu í landbúnaði, sem viðheldur vistkerfum, dregur úr hættu af völdum loftslagsbreytinga, veðurofsa, þurrka, flóða og annarra hamfara og bætir land og jarðveg til lengri tíma litið (HM 2.4) • Að byggð gangi ekki að óþörfu á svæði sem eru verðmæt til landbúnaðar eða vegna náttúruverndar? (LSK 2.2.) • Heilnæmt og öruggt umhverfi? (VLSK 7.4) 	<p>Stefna um loftslagsmál</p> <ul style="list-style-type: none"> • D.2 Þanþol gagnvart loftslagsbreytingum aukist. <p>Stefna um vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni</p> <ul style="list-style-type: none"> • E.1 Vistkerfi haldist heilbrigð og fjölbreytni vistgerða viðhaldist eða aukist. <p>Stefna um landslagsgerðir og verndarsvæði</p> <ul style="list-style-type: none"> • É.2 Verðmætt landslag varðveitist og landslagsgæði aukist. • É.5 Hálendissvæði Austurlands haldi sérkennum sínum. • É.6 Svæði sem teljast verðmæt á svæðis-, lands- eða heimsvísu vegna náttúrufars og/eða landslags varðveitist sem best. <p>Stefna um hornsteina atvinnulífs</p> <ul style="list-style-type: none"> • I.1 Hefðbundnir hornsteinar atvinnulífs Austurlands; sjávarútvegur, landbúnaðar og iðnaður, viðhaldist og styrkist. • I.2 Nýrri hornsteinar styrkist á næstu áratugum til að efla atvinnulíf Austurlands, treysta búsetugæði og aðdráttarafli landshlutans og til að takast á við hnattrænar umhverfisbreytingar. <p>Stefna um framleiðslu matvæla og verðmætasköpun</p> <ul style="list-style-type: none"> • Í.1 Ræktun og öflun hráefna til matvælaframleiðslu einkennist af virðingu fyrir auðlindum, sjálfbærri og ábyrgri nýtingu þeirra. • Í.2 Fiskeldi og öflun hefðbundinna og nýrra hráefna úr sjó styrki matvælaframleiðslu Austurlands og hliðargreinar hennar. • Í.3 Stuðlað verði að ræktun búfjár og matjurta af miklum gæðum til aukinnar fullvinnslu. • Í.4 Úrvinnsla og fullvinnsla hráefna aukist sem og verðmætasköpun. • Í.5 Matarúrgangur minnki og nýtist í auknum í auknum mæli sem hráefni í nýja vöru. <p>Stefna um dreifingu, innkaup og neyslu matvæla</p>

Viðmið fyrir EFNAHAG	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir efnahag
<p>frh. Heimsmarkmið 2: Ekkert hungur</p>	<ul style="list-style-type: none"> • J.4 Flutningur á austfirskum matvælum, innan svæðis og utan, sé auðveldur. • J.5 Tengsl framleiðenda, söluaðila og kaupenda styrkist. <p>Stefna um uppbyggingu skógarauðlindar</p> <ul style="list-style-type: none"> • K.1 Útbreiðsla vel staðsettra sjálfbærra skóga með margvíslega gagnsemi, aukist og náttúruskógar viðhaldist og stækki.
<p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar við mat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um loftslagsmál, vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni, hornsteina atvinnulífs, framleiðslu matvæla og uppbyggingu skóga styður við viðmið HM 2.4 um sjálfbærni í matvælaframleiðslu og aukna framleiðni og framleiðslu í landbúnaði, sem viðheldur vistkerfum, dregur úr hættu af völdum loftslagsbreytinga, veðurofsa, þurrka, flóða og annarra hamfara og bætir land og jarðveg til lengri tíma litið. • Stefna um vistkerfi, landslagsgerðir og verndarsvæði styður við viðmið LSK 2.2 um að byggð gangi ekki að óþörfu á svæði sem eru verðmæt til landbúnaðar eða vegna náttúruverndar. • Stefna um loftslagsmál, vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni, landslagsgerðir og verndarsvæði og uppbyggingu skóga styður við viðmið VLSK 7.4 um heilnæmt og öruggt umhverfi. 	

Viðmið fyrir EFNAHAG

Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir efnahag

Heimsmarkmið 8: Atvinna og hagvöxtur

Markmið:

- Stuðla að sjálfbærum hagvexti og góðum atvinnutækifærum fyrir alla.

Umhverfisþættir:

- Efnahagur
- Atvinnulíf
- Eignir

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Að viðhalda hagvexti á hvern einstakling í samræmi við aðstæður? (HM 8.1)
- Aukna framleiðni í atvinnulífi með fjölbreytni, tækninýjungum og nýsköpun? (HM 8.2)
- Bættu nýtingu auðlinda til neyslu og framleiðslu og að draga úr hagvexti sem gengur á umhverfið? (HM 8.4)
- Sjálfbæra ferðaþjónustu sem skapar störf og leggur áherslu á staðbundna menningu og varning? (HM 8.9)
- Búsetu og samfélag í dreifbýli? (LSK 2.1)
- Fjölbreytta og hagkvæma nýtingu landbúnaðarlands í sátt við umhverfið? (LSK 2.3)
- Eflingu ferðaþjónustu í dreifbýli um leið og gætt er að því að varðveita þau gæði sem eru undirstaða ferðaþjónustu? (LSK 2.4)
- Skilgreiningu ferðaleiða? (LSK 2.6)
- Samkeppnishæfni og eflingu samfélags og atvinnulífs? (LSK 3.4)
- Uppbyggingu atvinnulífs til framtíðar, með áherslu á gæði í hinum byggða umhverfi og öflugum innviðum? (LSK 3.4)

Stefna um byggðarmynstur

- A.1 Þéttbýlisstaðir styrkist sem öflugar einingar í sterku fjölkjarna samfélagi þéttbýlis og dreifbýlis.
- A.2 Samfélag í dreifbýli styrkist með möguleikum til búsetu þar án tengsla við búskap.

Stefna um samgöngur

- Á.1 Vegakerfi Austurlands styrkist og byggir á fjórum megineiningum.
- Á.2 Stofnvegir úr landshlutanum til norðurs og suðurs séu greiðfærir og öruggir allan ársins hring.
- Á.3 Nauðsynlegar samgöngubætur í landshlutanum raungerist með umferðaröryggi og styttingu vegalengda að leiðarljósi.
- Á.4 Almenningsamgöngur innan landshlutans styrkist.
- Á.5 Áætlanarflug til og frá landshlutanum sé öruggt og reglulegt allan ársins hring og aðstaða til sjúkraflugs sem best.
- Á.6 Egilsstaðaflugvöllur eflist sem alþjóðaflugvöllur.
- Á.7 Seyðisfjarðarhöfn styrkist sem aðalhlíð Íslands fyrir farþegaflutninga á sjó, auk þess að gegna mikilvægu hlutverki sem vöruflutningahöfn.
- Á.8 Mjóeyrarhöfn í Reyðarfirði styrkist sem ein aðal vöruflutningahöfn landsins.

Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun

- H.1 Vöxtur í atvinnulífi Austurlands byggist á sjálfbærri nýtingu fjölbreyttra auðlinda Austurlands og út frá áherslum hringrásarhagkerfis.
- H.2 Tæknipækking, verkunnátta og hugvit sem er til staðar á Austurlandi nýtist og styrkist.
- H.3 Áhrif lista- og menningarlífs á atvinnulíf og búsetugæði skýrist og magnist.

Stefna um hornsteina atvinnulífs

- I.1 Hefðbundnir hornsteinar atvinnulífs Austurlands; sjávarútvegur, landbúnaðar og iðnaður, viðhaldist og styrkist.
- I.2 Nýrri hornsteinar styrkist á næstu áratugum til að efla atvinnulíf Austurlands, treysta búsetugæði og aðdráttarafl landshlutans og til að takast á við hnattrænar umhverfisbreytingar.

Viðmið fyrir EFNAHAG	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir efnahag
<p>frh. Heimsmarkmið 8: Atvinna og hagvöxtur</p>	<p>Stefna um framleiðslu matvæla og verðmætasköpun</p> <ul style="list-style-type: none"> • Í.1 Ræktun og öflun hráefna til matvælaframleiðslu einkennist af virðingu fyrir auðlindum, sjálfbærri og ábyrgri nýtingu þeirra. • Í.2 Fiskeldi og öflun hefðbundinna og nýrra hráefna úr sjó styrki matvælaframleiðslu Austurlands og hliðargreinar hennar. • Í.3 Stuðlað verði að ræktun búfjár og matjurta af miklum gæðum til aukinnar fullvinnslu. • Í.4 Úrvinnsla og fullvinnsla hráefna aukist sem og verðmætasköpun. • Í.5 Matarúrgangur minnki og nýtist í auknum í auknum mæli sem hráefni í nýja vöru. <p>Stefna um dreifingu, innkaup og neyslu matvæla</p> <ul style="list-style-type: none"> • J.4 Flutningur á austfyrskum matvælum, innan svæðis og utan, sé auðveldur. • J.5 Tengsl framleiðenda, söluaðila og kaupenda styrkist. <p>Stefna um skógarnytjar og verðmætasköpun</p> <ul style="list-style-type: none"> • L.1 Atvinnustarfsemi tengd skógum aukist. • L.2 Nýsköpun í vinnslu skógarafurða aukist. • L.3 Markaður fyrir skógarafurðir frá Austurlandi stækki. <p>Stefna um auðlindir og innviði ferðaþjónustunnar</p> <ul style="list-style-type: none"> • O.1 Auðlindir ferðaþjónustunnar sem felast í náttúru, landslagi, minjum og menningu svæðisins nýtist til verðmætasköpunar. • O.2 Sérkenni landslags nýtist til að draga fram og byggja upp fjölbreytta möguleika til að upplifa ólíkar hliðar Austurlands. • O.3 Samgöngukerfi ýti stoðum undir heilsársáfangastað. <p>Stefna um vörur og þjónustugæði</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ó.1 Sérkenni Austurlands nýtist æ meira í vöruþróun og markaðssetningu. • Ó.2 Unnið verði að því að styrkja upplifanir og aðstöðu þar sem náttúran er í forgrunni. • Ó.3 Unnið verði að því að styrkja og þróa árstíðabundnar upplifanir. • Ó.4 Ferðaþjónusta á Austurlandi einkennist af fagmennsku og gæðum. <p>Stefna um umhverfi nýsköpunar</p> <ul style="list-style-type: none"> • T.1 Nýsköpunargeta samfélagsins styrkist. • T.2 Aðgengi sprotafyrirtækja og einstaklinga að sjóðum batni.

Viðmið fyrir EFNAHAG	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir efnahag
<p><i>frh.</i> <i>Heimsmarkmið 8: Atvinna og hagvöxtur</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • T.3 Markaður fyrir austfirskt hugvit stækki. <p>Stefna um ferðaaauðlindir</p> <ul style="list-style-type: none"> • V.1 Fjölbreytt landslag Austurlands nýtist sem best til eflingar búsetugæða og ferðaþjónustu, um leið og staðinn er vörður um sérkenni þess. • V.2 Samgöngu-, veitu- og fjarskiptakerfi nýtist sem best og styrkist í samhengi við ferðamennsku jafnt sem búsetu. • V.3 Vörur, þjónusta og menningarlíf landshlutans nýtist og styrkist jafnt fyrir íbúa í landshlutanum sem ferðafólki. <p>Stefna um ferðaleiðir</p> <ul style="list-style-type: none"> • X.1 Net ferðaleiða fyrir fjölbreytta ferðamáta, með söguþráðum og áfangastöðum, þróist um allan landshlutann.
<p><i>Mat á samræmi: ++</i> <i>Skýringar við mat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun, hornsteina atvinnulífs, matvæli, skóga og ferðaþjónustu styður við viðmið HM 8.1 um aukinn hagvöxt í samræmi við aðstæður. Einnig við viðmið LSK 2.1 um búsetu og samfélag í dreifbýli og viðmið LSK 2.3 um fjölbreytta og hagkvæma nýtingu landbúnaðarlands í sátt við umhverfið. Hún er einnig til þess fallin að styðja við samkeppnishæfni og eflingu samfélags og atvinnulífs (LSK 3.4). • Framangreind stefna ásamt stefnu um byggðarmynstur, samgöngur, staðarmótun og miðbæjarlíf styður við viðmið LSK 3.4 um uppbyggingu atvinnulífs til framtíðar, með áherslu á gæði í hinum byggða umhverfi og öflugum innviðum. • Stefna um nýsköpun styður við viðmið HM 8.2 um aukna framleiðni í atvinnulífi með fjölbreytni, tækninýjungum og nýsköpun. • Stefna um ferðaþjónustu styður við HM 8.9 og LSK 2.4 sjálfbæra ferðaþjónustu með áherslu á staðbundna menningu og varning og varðveislu þeirra gæða sem eru undirstaða ferðaþjónustu. • Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun og um framleiðslu matvæla og verðmætasköpun styður við viðmið HM 8.4. um bættu nýtingu auðlinda til neyslu og framleiðslu og að draga úr hagvexti sem gengur á umhverfið. • Stefna um ferðaaauðlindir og ferðaleiðir er í samræmi við viðmið LSK 2.6 um skilgreiningu ferðaleiða • Stefna um byggðarmynstur og samgöngur styður við viðmið LSK 3.4 um uppbyggingu atvinnulífs til framtíðar, með áherslu á gæði í hinum byggða umhverfi og öflugum innviðum. 	

Viðmið fyrir EFNAHAG	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir efnahag
Heimsmarkmið 12: Neysla og framleiðsla	
<p><i>Markmið:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tryggja sjálfbæra neyslu og framleiðsluaðferðir. <p><i>Umhverfisþættir:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Úrgangur <p><i>Matsspurningar:</i></p> <p>Styður tillagan við:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sjálfbæra stjórnun og skilvirka nýtingu náttúruauðlinda? (HM 12.2) • Sjálfbært verklag við opinber innkaup? (HM 12.7) • Eflingu hringrásarhagkerfisins með áherslu á loftslagsvæna mannvirkjagerð og bætt meðhöndlun úrgangs með tilliti til loftslagsáhrifa? (VLSK 5.2) 	<p>Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun</p> <ul style="list-style-type: none"> • H.1 Vöxtur í atvinnulífi Austurlands byggist á sjálfbærri nýtingu fjölbreyttra auðlinda Austurlands og út frá áherslum hringrásarhagkerfis. • H.2 Tækniþekking, verkunnátta og hugvit sem er til staðar á Austurlandi nýtist og styrkist. <p>Stefna um framleiðslu matvæla og verðmætasköpun</p> <ul style="list-style-type: none"> • Í.1 Ræktun og öflun hráefna til matvælaframleiðslu einkennist af virðingu fyrir auðlindum, sjálfbærri og ábyrgri nýtingu þeirra. • Í.2 Fiskeldi og öflun hefðbundinna og nýrra hráefna úr sjó styrki matvælaframleiðslu Austurlands og hliðargreinar hennar. • Í.3 Stuðlað verði að ræktun búfjár og matjurta af miklum gæðum til aukinnar fullvinnslu. • Í.4 Úrvinnsla og fullvinnsla hráefna aukist sem og verðmætasköpun. • Í.5 Matarúrgangur minnki og nýtist í auknum í auknum mæli sem hráefni í nýja vöru. <p>Stefna um dreifingu, innkaup og neyslu matvæla</p> <ul style="list-style-type: none"> • J.4 Flutningur á austfirskum matvælum, innan svæðis og utan, sé auðveldur. • J.5 Tengsl framleiðenda, söluaðila og kaupenda styrkist. <p>Stefna um skógarnytjar og verðmætasköpun</p> <ul style="list-style-type: none"> • K.1 Atvinnustarfsemi tengd skógum aukist. • K.1 Nýsköpun í vinnslu skógarafurða aukist. • K.1 Markaður fyrir skógarafurðir frá Austurlandi stækki.
<p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar við mat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun, matvæli og skóga styður við viðmið HM 12.2 um sjálfbæra stjórnun og skilvirka nýtingu náttúruauðlinda og við viðmið VLSK 5.2 um elfingu hringrásarhagkerfis. • Stefna um að stafrænar og vistvænar lausnir einkenni opinbera þjónustu á Austurlandi, þ.m.t. sjálfbær opinber innkaup, styður við viðmið HM 17.7. 	

1.5 Samræmi við viðmið fyrir samfélag og menningu

Í þessum kafla er metið hvort svæðisskipulagstillagan er í samræmi við viðmið á sviði samfélags og menningar.

Viðmið fyrir SAMFÉLAG OG MENNINGU	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir samfélag og menningu
Heimsmarkmið 3: Heilsa og vellíðan	
<p><i>Markmið:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stuðla að heilbrigðu lífni og vellíðan fyrir alla frá vöggju til grafar. <p><i>Umhverfisþættir:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Heilsufar íbúa • Öryggi, náttúruvá • Heilbrigðisþjónusta • Útivist og tómstundir • Menning <p><i>Matsspurningar:</i></p> <p>Styður tillagan við:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forvarnir gegn lífsstílstengdum sjúkdómum og ótímabærum dauðsföllum, geðheilbrigði og almenna vellíðan? (HM 3.4) • Að draga úr fjölda dauðsfalla og alvarlega slasaðra vegna umferðarslysa? (HM 3.6) • Heilsuvæna og ferðamáta og hreyfingu í daglegu lífi? (VLSK 7.1) • Gott aðgengi að fjölbreyttri útivist í nánd við náttúru? (VLSK 7.2) • Öryggi almennings gagnvart náttúruvá og loftslagsbreytingum? (LSK 2.8) 	<p>Stefna um byggðarmynstur</p> <ul style="list-style-type: none"> • A.3 Byggðarmynstur í þéttbýli styðji við virka og um leið vistvæna ferðamáta. <p>Stefna um loftslagsmál</p> <ul style="list-style-type: none"> • D.2 Þanþol gagnvart loftslagsbreytingum aukist. <p>Stefna um landslagsgerðir og verndarsvæði</p> <ul style="list-style-type: none"> • É.2 Verðmætt landslag varðveitist og landslagsgæði aukist. <p>Stefna um aðgengi og útivist í skógum</p> <ul style="list-style-type: none"> • M.1 Útivistarmöguleikar íbúa og gesta í skógum Austurlands aukist. • M.2 Skógrækt innan og í grennd við þéttbýli aukist. <p>Stefna um fjölbreytni og fjölmenningu</p> <ul style="list-style-type: none"> • R.1 Íbúum fjölgi og jafnvægi náist í aldurssamsetningu og kynjaskiptingu mannfjöldans á Austurlandi. • R.2 Fjölmennung blómstri á Austurlandi. <p>Stefna um grunnþjónustu</p> <ul style="list-style-type: none"> • U.1 Bætt aðgengi að góðri grunnþjónustu. • U.2 Stafrænar lausnir einkenni opinbera þjónustu á Austurlandi • U.3 Heilbrigðisþjónusta í landshlutanum styrkist. <p>Stefna um heilsueflingu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ú.1 Líkamleg, andleg og félagsleg vellíðan íbúa Austurlands eykst. <p>Stefna um menningarlíf</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ý.1 Gróskumikið og fjölbreytt menningarlíf vaxi og dafni. • Ý.2 Menningarmiðstöðvar eflist. • Ý.3 Menningararfur nýtist sem auðlind til atvinnusköpunar. • Ý.4 Framboð á húsnæði og útirýmum til listsköpunar aukist. • Ý.5 Menningarhátíðir og menningarviðburðir landshlutans eflist. • Ý.6 Útilistaverkum fjölgi. <p>Stefna um miðbæjarlíf</p>

Viðmið fyrir SAMFÉLAG OG MENNINGU	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir samfélag og menningu
<p>frh. Heimsmarkmið 3: Heilsa og vellíðan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Þ.1 Aðalgötur og miðbærir Austurlands eflist sem þjónustu- og menningarmiðstöðvar með aðlaðandi, heilsueflandi og lifandi miðbæjarumhverfi. • Þ.2 Unnið verði að því að styrkja staðaranda og sérhæfingu hvers miðbæjar/aðalgötu. <p>Stefna um almenn útivistarsvæði</p> <ul style="list-style-type: none"> • Æ.1 Aðstaða til heilsuræktar utandyra sé fjölbreytt í þéttbýli og grennd þess. • Æ.2 Gott aðgengi að svæðum í dreifbýli veiti möguleika á útivist í nánd við náttúru. • Æ.3 Möguleikum til að stunda strand- og vatnasport fjölgi. • Æ.4 Möguleikar til að stunda frístundaveiðar á landi og sjó viðhaldist og styrkist. <p>Stefna um útivistar- og íþróttasvæði til sérnota</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ö.1 Aðstaða fyrir almennt íþróttastarf og keppnisíþróttir sé fjölbreytt og til fyrirmyndar. • Ö.2 Sérstaklega verði hugað að uppbyggingu svæða þar sem íbúar og gestir geta lagt stund á vetraríþróttir. • Ö.3 Íþróttamót styrkist og hreystiverkefnum ýmiskonar fjölgi.
<p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar við mat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um byggðarmynstur, aðgengi og útivist í skógum, fjölbreytni og fjölmenningu, grunnþjónustu, heilsuefningu, menningarlíf, miðbæjarlíf, almenn útivistar- og íþróttasvæði til sérnota, styður við viðmið HM 3.4 um forvarnir gegn lífsstílstengdum sjúkdómum og ótímabærum dauðsföllum, geðheilbrigði og almenna vellíðan. • Stefna um byggðarmynstur í þéttbýli og samgöngur styður við viðmið HM 3.6 um að draga úr dauðsföllum og slysum vegna umferðarslysa. Einnig við viðmið VLSK 7.1 um heilsuvæna og ferðamáta og hreyfingu í daglegu lífi. • Stefna um landslagsgerðir og verndarsvæði, miðbæjarlíf, almenn útivistarsvæði og útivistar- og íþróttasvæði til sérnota styður við viðmið VLSK 7.2 um gott aðgengi að fjölbreyttri útivist í nánd við náttúru. • Stefna um loftslagsmál styður við viðmið LSK 2.8 um öryggi almennings gagnvart náttúruvá og loftslagsbreytingum. 	

Viðmið fyrir SAMFÉLAG OG MENNINGU

Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir samfélag og menningu

Heimsmarkmið 4: Menntun fyrir alla

Markmið:

- Tryggja jafnan aðgang allra að góðri menntun og stuðla að tækifærum allra til náms alla ævi.

Umhverfispættir:

- Menntun, þekking

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Fjölgun ungmenna og fullorðinna með hagnýta kunnáttu, þar á meðal á sviði tækni- og starfsmenntunar, til þess að geta gegnt viðeigandi störfum, fengið mannsæmandi vinnu og stundað frumkvöðlastarfsemi? (HM 4.4)
- Að allir nemendur öðlist nauðsynlega þekkingu og færni til þess að ýta undir sjálfbæra þróun, meðal annars með menntun sem er ætlað að efla sjálfbæra þróun og sjálfbæran lífsstíl, með því að hlúa að friðsamlegri menningu, með mannréttindum, kynjajafnrétti, alheimsvitund, viðurkenndri menningarlegri fjölbreytni og framlagi menningar til sjálfbærrar þróunar? (HM 4.7)

Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun

- H.2 Tækniþekking, verkunnátta og hugvit sem er til staðar á Austurlandi nýttist og styrkist.
- H.3 Áhrif lista- og menningarlífs á atvinnulíf og búsetugæði skýrist og magnist.

Stefna um fjölbreytni og fjölmenningu

- R.1 Íbúum fjölgi og jafnvægi náist í aldurssamsetningu og kynjaskiptingu mannfjöldans á Austurlandi.
- R.2 Fjölmennung blómstri á Austurlandi.

Stefna um nám og nýsköpun

- S.1 Möguleikum fjölgi til að stunda grunn- og framhalds- og háskólanám óháð búsetu.
- S.2 Áhersla á þekkingarleit, skapandi hugsun og nýsköpun einkenni starf menntastofnana landshlutans.
- S.3 Samfélag nemenda í framhaldsnámi styrkist.
- S.4 Nýsköpunarsamfélag styrkist.

Stefna um umhverfi nýsköpunar

- T.1 Nýsköpunargeta samfélagsins styrkist.

*Mat á samræmi: ++**Skýringar við mat:*

- Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun fjölbreytni og fjölmenningu, nám og nýsköpun og umhverfi nýsköpunar styður við viðmið HM 4.4. um fjölgun ungmenna og fullorðinna með hagnýta kunnáttu og viðmið HM 4.7 um að allir nemendur öðlist nauðsynlega þekkingu og færni til þess að ýta undir sjálfbæra þróun.

Viðmið fyrir SAMFÉLAG OG MENNINGU

Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir samfélag og menningu

Heimsmarkmið 9: Nýsköpun og uppbygging

Markmið:

- Byggja viðnámsþolna innviði og styðja nýsköpun.

Umhverfisþættir:

- Samgöngumannvirki
- Aðrir innviðir og opinber þjónusta önnur en heilbrigðisþjónusta
- Eignir

Matsspurningar:

Styður tillagan við:

- Trausta innviði sem eru sjálfbærir og með viðnámsþol gagnvart breytingum og sem styðja við efnahagsþróun og velferð? (HM 9.1)
- Eflingu vísindarannsókna, tæknigetu atvinnugreina og nýsköpun? (HM 9.5)
- Bætt aðgengi að upplýsinga- og fjarskiptatækni? (HM 9.C)
- Trygg fjarskipti í sátt við umhverfið? (LSK 2.7)

frh.

Heimsmarkmið 9: Nýsköpun og uppbygging

Stefna um samgöngur:

- Á.1 Vegakerfi Austurlands styrkist og byggji á fjórum megineringum.
- Á.2 Stofnvegir úr landshlutanum til norðurs og suðurs séu greiðfærir og öruggir allan ársins hring.
- Á.3 Nauðsynlegar samgöngubætur í landshlutanum raungerist.
- Á.4 Almenningsamgöngur innan landshlutans styrkist.
- Á.5 Áætlunarflug til og frá landshlutanum sé öruggt og reglulegt allan ársins hring og aðstaða til sjúkraflugs sem best.
- Á.6 Egilsstaðaflugvöllur eflist sem alþjóðaflugvöllur.
- Á.7 Seyðisfjarðarhöfn styrkist sem aðalhlíð Íslands fyrir farþegaflutninga á sjó, auk þess að gegna mikilvægu hlutverki sem vöruflutningahöfn.
- Á.8 Mjóeyrarhöfn í Reyðarfirði styrkist sem ein aðal vöruflutningahöfn landsins.

Stefna um raforku og fjarskipti

- B.1 Orkulindir nýtist til eflingar byggðar í landshlutanum.
- B.2 Flutnings- og dreifikerfi raforku séu örugg og gæði orkuafhendingar góð.
- B.3 Síma- og netsamband sé gott um allan landshlutann.

Stefna um loftslagsmál

- D.1.1 Kolefnishlutleysi náist sem fyrst á sem flestum sviðum umhverfis, atvinnulífs og samfélags.
- D.1.2 Viðnámsþróttur gegn afleiðingum loftslagsbreytinga aukist.
- D.1.3 Grænir innviðir styrkist í þéttbýli.

Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun

- H.2 Tækniþekking, verkkunnátta og hugvit sem er til staðar á Austurlandi nýtist og styrkist.
- H.3 Áhrif lista- og menningarlífs á atvinnulíf og búsetugæði skýrist og magnist.

Stefna um nám og nýsköpun

- S.1 Möguleikum fjölgi til að stunda grunn- og framhalds- og háskólanám óháð búsetu.
- S.2 Áhersla á þekkingarleit, skapandi hugsun og nýsköpun einkenni starf menntastofnana landshlutans.
- S.3 Samfélag nemenda í framhaldsnámi styrkist.

Viðmið fyrir SAMFÉLAG OG MENNINGU	Stefnutillögur í svæðisskipulaginu sem varða viðmið fyrir samfélag og menningu
	<ul style="list-style-type: none"> • S.4 Nýsköpunarsamfélag styrkist. Stefna um umhverfi nýsköpunar <ul style="list-style-type: none"> • T.1 Nýsköpunargeta samfélagsins styrkist.
<p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar við mat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um samgöngur, raforku og fjarskipti styður við viðmið HM 9.1 um trausta innviði sem eru sjálfbærir og með viðnámsþol gagnvart breytingum og sem styðja við efnahagsþróun og velferð. Einnig við viðmið um HM 9.C um bætt aðgengi að upplýsinga- og fjarskiptatækni, svo og viðmið LSK 2.7 um trygg fjarskipti í sátt við umhverfið. • Stefna um lykiláherslur við atvinnuþróun, nám og nýsköpun og umhverfi nýsköpunar styður við viðmið HM 9.5 um eflingu vísindarannsóknna, tæknigetu atvinnugreina og nýsköpun. Einnig viðmið um HM 9.C um bætt aðgengi að upplýsinga- og fjarskiptatækni. 	
Heimsmarkmið 17: Samvinna um markmiðin	
<p><i>Markmið:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Styðja leiðir til samstarfs um sjálfbæra þróun. <p><i>Umhverfisþættir:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Samvinna <p><i>Matsspurningar:</i></p> <p>Styður tillagan við:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skilvirkt samstarf opinberra aðila, einkaaðila og almennra borgara? (HM 17.17) • Tækifæri til áhrifa um mótun nærumhverfis (VLSK 7.5) 	Stefna um samvinnu sveitarfélaga og samfélagsins <ul style="list-style-type: none"> • P.1 Sterk samvinna einkenni áfram allt starf sveitarfélaga á Austurlandi. • P.2 Virkt samráð við íbúa og aðra hagsmunaaðila einkenni starf sveitarfélaganna og stofnana þeirra.
<p><i>Mat á samræmi: ++</i></p> <p><i>Skýringar við mat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Stefna um samvinnu sveitarfélaga sín á milli og samráð við íbúa og hagsmunaaðila í starfi sveitarfélaganna styðja við viðmið HM 17.17 um samstarf opinberra aðila, einkaaðila og almennra borgara um að vinna að Heimsmarkmiðum. Einnig við viðmið VLSK 7.5 um tækifæri almennings til áhrifa um mótun nærumhverfis. 	

1.6 Niðurstaða umhverfismats

Svæðisskipulagstillagan er í öllum aðalatriðum metin í samræmi við umhverfisviðmið. Tillagan er því talin hafa jákvæð áhrif á umhverfi, efnahag og samfélag.

Greind voru nokkur atriði þar sem tillagan er ekki í fullu samræmi við tiltekin viðmið eða ekki tekið á öllum þáttum sem viðmiðið nær til. Það á við um eftirfarandi:

- Stefna um fjólkjarnasamfélag og mögulega nýja íbúðar- og þjónustukjarna í dreifbýli er í nokkru í ósamræmi við viðmið LSK 2.1 um að beina vexti að þeim kjörnum sem fyrir eru og viðmið LSK 3.1 um skilgreiningu meginkjarna í hverjum landshluta. Í skýringum við stefnu um byggðarmynstur í svæðisskipulagstillögunni segir: „Í landsskipulagsstefnu er lögð áhersla á að styrkja samfélög með því að beina vexti að þeim kjörnum sem fyrir eru og skilgreina meginkjarna í hverjum landshluta. Tilgangurinn er að nýta innviði sem best og stuðla að því að til verði vinnusóknar- og þjónustusvæði sem geta staðið undir fjölbreyttri þjónustu.² Á Austurlandi er ekki talið æskilegt að leggja höfuðáherslu á einn kjarna umfram aðra þar sem á svæðinu eru margir rótgrónir byggðarkjarnar, langt á milli sumra þeirra og torfært á veturnum. Því er lögð áhersla á að styrkja alla kjarna með einum eða öðrum hætti og bæta samgöngur á milli þeirra. Sérstaklega verður lögð áhersla á að bæta grunnþjónustu í nærsamfélagi³ og vinna að því að unnt verði að aka að stærstu þéttbýliskjörnunum á innan við 60 mínútum, allan ársins hring.
- Markmið B.2 miðar að fullnægjandi tengingu Austurlandskerfisins við meginflutningskerfi Íslands en ekki er tekin afstaða til legu flutningsmannvirkja og því óvíst um áhrif á náttúru og umhverfi (LSK 2.5).
- Stefna um loftslagsmál er til þess fallin að styðja við aðgerðir gegn súrnun sjávar (HM 14.3) en ekki er beint fjallað um það vandamál.
- Ekki eru sett fram beinar aðgerðir gegn landnámi og áhrifum ágengra framandi tegunda á vistkerfi á landi og í vatni (HM 15.8).

² Landsskipulagsstefna 2015–2026.

³ Sbr. Byggðaaáætlun 2018-2024.